

Podpis s stisnjenimi zobmi

Socialni partnerji so prejšnji teden najprej predstavljali podpis dogovora k predlogu zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju, potem pa ga sredi tedna vendarle podpisali. S tem so naredili prosto pot zakonodajnim spremembam.

dlogih in dopolnitvah, ki jih bo prinesla in bi jih kazalo upoštevati, mora vlada poiskati soglasje tako sindikatov kot delodajalcev. Potem sledi obravnava novele in njen sprejem v državnem zboru. Novela naj bi začela veljati s 1. januarjem 2026, razen zimskega dodatka oz. božičnice za upokojence, ki naj bi jo dobili že letos z novembrsko pokojnino. Ta bo letos znašala 150 evrov in se bo po stopoma, po 20 evrov na leto, do leta 2035 zvišala na 250 evrov. Za posamezna določila pa so določena prehodna obdobja do leta 2035, pri formuli za usklajevanje celo do leta 2040.

Za blaginjo upokojencev

Na slovesnem podpisu dogovora smo med drugim izvedeli, da so bile spremembe nujne zaradi demografske in makroekonomske slike ter trendov. Prebivalstvo se stara, poteka t. i. demografski prehod, in ker imamo pretočni pokojninski sistem, temelječ na medgeneracijski solidarnosti, da aktivni vplačujemo za upokojene, bo za dolgoročno vzdržnost blaginje in blaginjo sedaj upokojenih in tistih, ki se bodo šele upokojili, potrebno narediti spremembe čim prej, je bilo pojašnjeno.

Uspeh z grenkim okusom

Medtem ko so predstavniki politike poudarjali tudi pomen makroekonomske slike in zavez države pri načrtu za okrevanje in odpornost, je predsednica ZSSS Lidija Jerkič dejala, da so socialni partnerji težko poiskali ta spodnji minimum, ki bo sprejemljiv za vse strani. Povedala je, da so spremembe bolj namenjene bodočim kot sedanjim upokojencem. Prehodna obdobja so dolga, in ker so se reforme lotili še pravočasno, tisti najbolj odmevni podatki o 62 in 67 letih začnejo veljati šele po prehodnem obdobju leta 2035.

Zvišanje starosti in odmernega odstotka

Načeloma ostaja za upokojitev dovolj 40 let delovne dobe, a ne nujno za vse. Potrebno je poznati tudi podrobnosti, ki jih predstavljamo v tabelah; v njih je tudi več o odmernem odstotku, ki se počasi zvišuje, in referenčnem obdobju, ki se spreminja (+ tri tabele). Pomemben napredek je prav na pobudo ZSSS v noveli tudi pri invalidskih in vdo-

vskih pokojninah. Kot je na dan podpisa za Delavsko enotnost povzel izvršni sekretar ZSSS in vodja njene pogajalske skupine **Andrej Zorko**, je napredek na področju invalidskih pokojnin zelo pomemben, isto velja tudi za spremembe, ki zadevajo varstveni dodatek: »Sprememba in odprava starosti za dodelitev varstvenega dodatka, odprava izjave o preživljanju otrok in dejstvo, da ne bo treba več vsakih šest oziroma dvanajst mesecev obnavljati te vloge, ampak bo dovolj samo ena na začetku, to so stvari, ki bodo po mojem prepričanju zadele več deset tisoč upokojencev. Marsikateremu upokojencu in upokojenki pa bo to olajšalo dostop do varstvenega dodatka.« Ta bo torej postal letna pravica, ki se podaljšuje po uradni dolžnosti, kot recimo otroški dodatek.

Pri invalidskem zavarovanju gredo spremembe v smeri krepitve poklicne rehabilitacije ter zvišanja invalidskih pokojnin (zvišanje najnižje pokojninske osnove in odmere za pokojnino) in nadomestil.

Višje bodo tudi vdovske pokojnine. Na predlog ZSSS se bo to zgodilo že leta 2026.

Predsedstvo ZSSS o samem zakonu in glasovanje o dogovoru

Na izredni seji predsedstva ZSSS 27. marca je bil govor samo o tem zakonu in dogovoru socialnih partnerjev; o tem so potem, ko je bilo znano končno besedilo, članice in člani predsedstva glasovali na dopisni seji.

Bogata razprava je pokazala, da je bilo zlasti čutiti nezadovoljstvo s tem, da je politika popustila delodajalcem in skupaj z njimi preglasovala sindikalno stran pri tem, da bi delodajalci plačevali v pokojninsko blaginjo več. O tem smo veliko slišali tudi ob podpisu dogovora, saj je to po eni strani zamujena priložnost, da bi delodajalci dokazali svojo širšo zavezo družbene odgovornosti, delavcem pa z izenačitvijo prispevne stopnje, recimo nekje na sredi med obema odstotkoma, privoščili nekaj višje neto plače. Kot je ob podpisu dejala predsednica ZSSS, so sindikati na to nepovečevanje prispevne stopnje za delodajalce na koncu pristali »s stisnjenimi zobmi«.

Politika in delodajalska stran sta sicer v en glas zatrdili, da gre zlasti za ohranitev konkurenčnosti našega gospodarstva, ki se so-

» Slavnostnega podpisa 2. aprila so se poleg predstavnic in predstavnikov sindikalnih central in delodajalskih združenj udeležili tudi predsednik vlade ter trojica ministrov, za delo, gospodarstvo in finance.

Foto M. P.

Vlada, delodajalci in sindikati so se s podpisom dogovora zavezali k spoštovanju vsebine in nadaljnjih postopkov obravnave dogovorjenih sprememb, ki zaradi tega, ker ni bila spremenjena vsaj tretjina členov, nimajo uradne narave reform, ampak zgolj sprememb in dopolnitev oziroma »reformice«, kot je po podpisu dejal državni sekretar **Igor Feketija**. Da niti do podpisa dogovora, še manj pa do vsebine zakonodajnih sprememb ni prišlo enostavno in gladko, priča podatek, da se je pogajalska skupina ekonomsko-socialnega sveta, ki je bila oblikovana sredi januarja 2023, sestala na kar 21 pogajalskih srečanjih. Julija 2024, ko je bila sprejeta deklaracija vlade in socialnih partnerjev o socialnem dialogu, se je ta pravzaprav šele dobro začel. Omenjena pogajalska skupina se je potem sestajala med 20. septembrom lani in 24. marcem letos in zakon najprej obravnavala po sklopih, šele čisto na koncu tudi po členih. Čeprav ne gre enačiti podpisa dogovora s samimi spremembami zakona, saj dogovor vsebuje še zaveze za nadaljnje korake in pri naša pakt o nenapadanju te reforme, vendarle lahko že govorimo o tem, kar dogovorjene zakonodajne spremembe prinašajo, saj ni pričakovati velikih premikov krhkega kompromisa. Socialni partnerji so se namreč zavezali, da bodo javno soglašali s spremembami zakona. Poleg tega pa ima zakonodajna pot še nekaj postaj; prva je kratka javna razprava, ki bo potekala do 21. aprila. O pre-

Dan po podpisu dogovora je ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti na posebni strani objavilo pojasnila o tem, kaj prinaša reforma; najdete jih na povezavi: gov.si/pokojninska

UPOKOJITVENA STAROST/POGOJI

Vladna izhodišča	Dogovorjeno na podlagi sindikalnih zahtev	Dodatne zahteve ZSSS
62 s 40 leti pokojninske dobe 67 s 15 leti zavarovalne dobe	62 s 40 leti pokojninske dobe (predlog delodajalcev, da se polna pokojninska doba dvige na 42 let) 67 s 15 leti zavarovalne dobe	3. upokojitvena kombinacija: 65 let in 38 pokojninske dobe - nasprotovanje koalicije in delodajalcev
Možnost nižanja s 67 na 65,	Možnost nižanja s 67 na 63 (olajšave na otroke, služenje obveznega vojaškega roka), 38 pokojninske dobe	80/90/100 - bo v dogovoru, ureditev v ZUTD
Možnost nižanja z 62 na 60	Možnost nižanja z 62 na 57 (Ž) in 58 (M) (olajšave na otroke, za 2/3 obdobja služenja obveznega vojaškega roka (opcija 1), vstop v zavarovanje pred 20. letom starosti), 40 pokojninske dobe ali bonus pri odmeri	
Brez možnosti nižanja na račun skrbi za otroka (samo odmerni odstotek)	Opcija 1: Nižanje starosti na račun skrbi za otroka (šest mesecev za enega otroka, 16 mesecev za dva otroka, 26 mesecev za tri otroke, 36 mesecev za štiri otroke, 48 mesecev za pet ali več otrok); v primeru več otrok možno posamezne uveljavljati po Opciji 1 ali Opciji 2 (bonus pri odmeri)	
Nižanje za delo pred 18. letom	Nižanje za delo pred 20. letom	Zahtevali nižanje za delo pred 22. letom
Dvig starostne meje pri zavarovanjih v poklicnem zavarovanju za 2 leti, kot pri vseh drugih	Ohranitev nespremenjene starosti za vključene v poklicno zavarovanje (policisti, gasilci, vojaki, rudarji, livarji ...)	
Predčasna pokojnina - se ukine do 2034	Predčasna pokojnina izzveni do leta 2034 - zniževanje malusov v prehodnem obdobju	

ODMERNI ODSOTEK

Vladna izhodišča	Dogovorjeno na podlagi sindikalnih zahtev	Dodatne zahteve ZSSS
65,5 % za 40 pokojninske dobe	70 %	72 %
Bonusni odmerni odstotek za 41., 42. in 43. leto pokojninske dobe samo za tiste, ki so hkrati dopolnili 40 let dobe in starostni pogoj	Bonusni odmerni za 41., 42. in 43. leto pokojninske dobe odstotek tudi za tiste, ki so dopolnili 40 let, a še nimajo starostnega pogoja za upokojitev	
Služenje vojaškega roka se ne upošteva pri odmernem odstotku	Opcija 2: Dodatni odmerni odstotek tudi za služenje vojaškega roka: • 0,8 % za 5 do 9 mesecev • 1,2 % za 9 do 12 mesecev • 1,6 % za 12 do 15 mesecev • 2 % za več kot 15 mesecev	
Bonus na otroke	Opcija 2: 1,6 % na otroka, vendar največ 4,8 %; brez prehodnega obdobja - višji odmerni % velja že v 2026	

REFERENČNO OBDOBJE

Vladna izhodišča	Dogovorjeno na podlagi sindikalnih zahtev	Dodatne zahteve ZSSS
40-5 (katerihkoli najslabših nezaporednih let)	40-5 (katerihkoli najslabših nezaporednih let) V primeru pokojninske dobe, daljše od 40 let, upoštevanje najboljših zaporednih 40 let - 5 (več možnih kombinacij)	40-8
Referenčno obdobje se v prehodnem obdobju 2028-2034 podaljšuje iz 24 zaporednih najugodnejših let na 40 zaporednih najugodnejših, od katerih se izvzame 5 katerihkoli najslabših let	Brez vštevanja časa študentskega dela (zahteva ZSSS in Mladi Plus) Upoštevanje osnove za odmero nadomestila namesto nadomestil po ZUTD Za čas prejemanja starševskega nadomestila upoštevanje osnove za odmero nadomestila Preračun na polni delovni čas v primeru dela s krajšim delovnim časom v času skrbi za otroka	• izvzetje pripravištva (zavrnjeno, ker ni podatka v Obrazcu REK) • čakanje na delo (ni podatka v Obrazcu REK)

VDOVSKE POKOJNINE

Vladna izhodišča	Dogovorjeno na podlagi sindikalnih zahtev	Dodatne zahteve ZSSS
Dvig iz 70 % na 80 % osnove s prehodnim obdobjem Dvig starosti za 2 leti	Zvišanje odmere vdovskih in družinskih pokojnin za 10 odstotnih točk iz 70 % na 80 % osnove (za 14,3 odstotke); krajše prehodno obdobje na zahtevo ZSSS	Na predlog SUS / ZSSS: • Brez prehodnega obdobja - v celoti že v 2026 • velja za obstoječe upokojece in upokojenke

INVALIDSKA POKOJNINA

Vladna izhodišča	Dogovorjeno na podlagi sindikalnih zahtev	Dodatne zahteve ZSSS
Brez zvišanja odmere od najnižje pokojninske osnove	Zvišanje z 41 % najnižje zajamčene pok. osnove na 50 % (velja tudi za obstoječe invalidske upokojece). Velja tudi za kmete, zavarovane za ožji obseg pravic) – brez prehodnega obdobja. Velja za obstoječe in bodoče invalidske upokojece.	To je bila zahteva ZSSS
Brez zvišanje – Odmerna od lastne pokojninske osnove	Odmerna za invalidsko pokojnino v prehodnem obdobju postopoma iz 41 % na 50 % osnove: • 2025 - 41 % • 2026 - 44 % • 2027 - 46 % • 2028 - 48 % • 2029 - 50 %	To je bila zahteva ZSSS
Prišteta doba	2/3 celotnega obdobja med starostjo ob nastanku invalidnosti do ciljne upokojitvene starosti (67 let)	¾ obdobja

INVALIDSKA NADOMESTILA

Vladna izhodišča	Dogovorjeno na podlagi sindikalnih zahtev - ZSSS
Brez sprememb	Zaradi višje invalidske pokojnine, ki je osnova za odmero, se avtomatično zvišajo tudi nadomestila delovnih invalidov. Denarna nadomestila so se na predlog ZSSS zvišale in poenotile za II. in III. kategorije glede na okoliščino: • Brezposelni delovni invalidi - iz 60 % na 80 % invalidske pokojnine • Po lastni volji prekine delovno razmerje - iz 20 % na 40 % invalidske pokojnine • Delno nadomestilo za skrajšani delovni čas - iz 25 % na 40 % invalidske pokojnine • Zaposlitev na drugem delovnem mestu pri istem delodajalcu 35 % invalidske pokojnine.

REDNO USKLAJEVANJE POKOJNIN

Leto	Vladna izhodišča	Dogovorjeno do 24. 3. 2025	Na podlagi sindikalnih zahtev se je izboljšal % plač v formuli in po letih
2026	55/45	50/50	-5
2027	50/50	50/50	0
2028	50/50	50/50	0
2029	40/60	50/50	+10
2030	40/60	50/50	+10
2031	30/70	47/53	+17
2032	30/70	44/56	+14
2033	20/80	41/59	+21
2034	20/80	38/62	+18
2035	20/80	35/65	+15
2036	10/90	32/68	+22
2037	10/90	29/71	+19
2038	10/90	26/74	+16
2039	0/100	23/77	+23
2040	0/100	20/80	+20

+ Dogovor o obravnavi na ESS primernosti formule indeksacije najmanj na 5 let.

oča z novim obetom krize. Delodajalci pa so kot svojo mantro ponavljali tudi, da ne smejo biti bolj obremenjeni, ker so že tako zelo in »preveč«.

Zorko meni, da so v prihodnosti spremembe na tej točki še mogoče, saj je zakon živa stvar. Po njegovem prispevki niti niso glavni del reforme, in tudi če bi ta izenačitev bila, bi proračun še dalje moral prispevati sredstva. Glede prilivov je ZSSS zahtevala še druge vire za financiranje pokojninskega in invalidskega zavarovanja, a je za to na pogajanjih zmanjkalo časa. A tudi to bo nujno potrebno narediti, in to ne čez leto dni, pravi Zor-

ko. »V dogovoru je izrecno navedeno, da moramo te razprave začeti takoj. Trg dela, prihodnost dela se spreminjata in mi moramo najti drug vir financiranja socialnih zavarovanj, sicer bomo imeli velike težave. Mi danes sicer imamo visoko stopnjo zaposlenosti, a vprašanje je, kako dolgo bo to trajalo. En del financiranja je seveda demografski sklad, a ne more biti edini, na področju trošarin, energentov, lesa, voda ... bi se lahko našli novi viri. To je seveda stvar razprave,« je dodal Zorko.

Pogajanja in usklajevanja se bodo nadaljevala tudi na področju poklicnega upokojeva-

nja, nekaj sprememb pa prinaša novela tudi na področju drugega pokojninskega stebra, a ta ostaja še vedno prostovoljen.

Kljub temu, da naj bi šlo le za »reformico«, so spremembe vidne in bodo tako ali drugače vplivale na marsikoga. Zaradi medijskega odziva pa vse skupaj v javnost vnaša tudi precej nemira. Zato ni odveč spomniti, da na povezavi preko kode lahko dostopate do novele in se pridružite javni razpravi, ki je odprta do 21. aprila.

Mojca Matoz

